

A Soli na I Vunau:

❖ O ira ka soli vei ira na I Vunau (Lako Yani 19:1-8)

- Na cava na vuna e kauti Isireli tani kina mai Ijipita na Kalou? Me ra qaravi koya (LY. 5:1; 7:16; 8:1, 20; 9:1, 13; 10:3). Ni ra cakava oqo, era na rawata na ka ni veivakalougatataki levu (wili kina na vanua o Kenani).
- Ena I katolu ni vula, oti nodra biuti Ijipita, era sa yaco ki na ulunivanua ko Saineai. E kea, sa tavoci kina na yavutu ka buli cake kina na matanitu ko Isireli. Na Kalou sa vakatura na veiyalayalati kei ira, era sa ciqoma (LY. 19:1-8).
- Ni sa ciqoma na veiyalayalati, na cava e sa na yacovi Isireli (LY 19:5-6)?
 - (1) TAMATA VAKATABUI: Era vakatabui ira me nona na Kalou, ka vakatakila na nona I tovo.
 - (2) MATANITU BETE: Era na semati ira na tamata vua na Kalou, ka vakatavulica vei ira na nona I vunau.
 - (3) AI YAU TALEI MAI VUA NA KALOU : Na Kalou ena vakayagataki Isireli me gaunisala ka vakararamataki kina o vuravura ena kila ka me baleti koya

❖ O Koya ka solia na I Vunau (Lako Yani 19:9-25)

- Na kena soli na I Vunau ni Kalou mai Saineai e dua na ka e qoroi ka rerevaki (Ipe. 12:18-21). E sega e dua e doudou ki na veika vaka koya. O koya gona, sa dodonu ki vei ira na tamata me ra vakasavasavataki ira taumada ka yalana na vanua era toro yani kina me kakua ni ra vakaoti ena I serau lagilagi ni Kalou (Lako yani 19:10-12). Na cava e yaga kina me vakaraitaki vakaoqo na soli ni I vunau?
- Na vosa ka vakarau me vosataka ki vei ira na Kalou sa vakatakilai mai kina na nona I tovo vakataki koya. Talairawarawa kina ko na bula; talaidredre kina ko na mate. O Isireli e gadrevi me kila na bibi “ni vosa ni veiyalayalati, na I Vunau e Tini” (Lako Yani 34:28).
- E dina ni na rairai vakadomobula na kena soli, na I vunau e I yaloyalo ni nona I tovo usasivi duadua na Kalou: na loloma (Roma 13:10).

❖ Na I Vunau e Tini (Lako Yani 20:1-17)

- Na Kalou sa vakamatatataka na I naki taumada ni vunau ena gauna ka solia kina: Au a voli iko tani mai na I valavala ca, sa dodonu kina mo cakava kina qo me tekivu nikua” (LY. 20:2). Na talairawarawa ki na I vunau, ki vei keda, sai sau ni noda voli lesu. Eda sauma ena loloma na loloma eda lomani kina
- “o koya sa cakava kina nai vunau taucoko ko koya sa dau loloma” (Rom. 13:10)
 - (1) Lomana na Kalou (Dt. 6:5; Ex. 20:3-11) Doka ka vakarokorokotaka na Kalou ena nomu vakaliuci koya. Doka na Kalou kakua ni sosomitaki koya ena matakau. Rokova na yaca ni Kalou, kena I rogorogo kei na nona I tovo. Rokova nona siga ni vakacecegu ka lotu ena Siga Tabu
 - (2) Lomana na wekamu (Lev. 19:18; Ex. 20:12-17) Vakarokorokotaki rau nomu I tubutubu. Rokova na bula. Rokova na vakawati. Rokova na ka e taukena na kainomu. Rokova na kedra I rogorogo na wekamu. Rokovi iko me kakua ni rogorogoca ena dau nanumi iko vakataki iko.

B Na I balebale ni I Vunau:

❖ Na I tavi ni I Vunau.

- A cava soti e so nai tavi ni Vunau? E kauti keda tani mai na ca (Same 119:104); Solia vei keda na vuku (Vrua. 4:6); Sereki keda (James 2:12); Solia vei keda na vakacegu (Same 119:165); Kalougata nomu I valavala (Josua. 1:8); Dusimaka na I valavala ca (Rom. 7:7); Tuberi keda ki vei Karisito (Kal. 3:24)
- Na noda vakabulai e sega ni dua vei ira na nona I tavi (Kala. 2:16). Na I Vunau e vaka na iloilo ka kunei kina na I yaloyalo ni noda I valavala ca (James 1 :23-25).
- Ke voroki na iloilo ena sega ni kauta tani na duka ni valavala ca; vaka kina ke sega ni voroki. Ia, kesega na “iloilo” (vunau) eda na sega ni kila rawa ni da sa tauvi duka [valavala ca], ka da gadreva na I “tavoi” [Karisito] me savai keda.
- Sa matata na I Vola Tabu: sa vinaka na I Vunau (Rom. 7:12); marau ni da vakananuma tiko (Same 1:2). “A ka vakaidina na noqu loloma ki na nomuni vunau! Au sa vakanananu kina ena siga taucoko” (Same 119:97).

❖ The Law as a promise.

- “Ia sa cavuta vei kemuni ko koya na nona veiyalayalati, o koya sa vakarita vei kemuni mo ni cakava, io na vunau e tini: a sa vola ko koya ena vatu raraba” (Vakarua 4:13, original Hebrew)
- Ena tolu na gauna ka cavuti kina na I Vunau e Tini ena vosa vaka Iperiu, e vakatokai koya me “tini na vosa” (Lako Yani 34:28; Vakarua 4:13; Vakarua 10:4).
- Me da vakananuma mada qo. Na cava na I balebale ni nona kaya e dua, “Au solia vei iko noqu vosa”?
- Oqo e kena I balebale dina, ni sega ni dua na ka eda solia, ia eda sa vosa yalayala. Eda vakadeitaka ni da na vakayacora dina e dua na ka.
- Koya gona, na vu ni vosa vaka Iperiu na “*dabar*” e vakadewa taki me “vosa” se “yalayala.”
- E.g: “Sa sega ni se lutu e dua na vosa [*dabar*] ena nona vosa ni yalayala vinaka kecega ka vosataka ena gusu I Mosese na nona I talatala” (1 Tui 8:56).
- Na I Vunau e Tini sa tini na vosa ni yalayala ka cakava na Kalou ki vei keda, ka kena I naki me liutaki keda ena gaunisala dodonu.

❖ Na I Vunau: Vakayacora na ka sa nakiti.

- Na vosa na “end” ka dusimaka kina na I vunau o Paula ena Roma 10:4 na “*telos*.” Na cava na kena I balebale na vosa oqo?
- Na kena I balebale taumada: na tikina ka vakatakilai kina ni sa vakayacori na I naki. Ai balebale rabailevu (secondary meanings): ai tinitini, muduki, ai soqoni, ai naki. Na kena I balebale dodonu ena vakatautaki ga ena I yatuvosa ka vakayagatai tiko.
- Kevaka eda vakadewataka oqo me o “Karisito sa mai *muduki kina* na I vunau,” sa mai oti vakadua kina na I vunau ni sa mate na Karisito. Sa kena I balebale ni sa sega na I valavala ca. O Paula e sa na vakacalai koya tiko vakai koya (Rom. 7:7).

- Ke vakadewataki ni o “Karisito na tikina” ka dusi kina na I vunau,” e matata o Paula ni se bula tiko na I vunau, ka tuberi keda tiko ki vei Karisito (Roma 3:31; Kalatia 3:24).